

Kvinderne forlanger sin Ret

Taler

Peder Tobias Eiesland

Dato

5 juni 1890

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om stemmerett for kvinner

- 1 Jeg tillader mig paa Minoritetens Vegne at optage Forslag om, at Forslag VII
Litr. a bifaldes. Idet jeg derpaa skal forsøge paa at indlede Debatten om denne
Sag, vil jeg begynde med at afgive den Erklæring at jeg har en Følelse, som jeg
tror deles af mange i denne Stund, nemlig den, at vi dog alle her maa have en
- 5 Kjendelse af det meningsløse i den Stilling, som Kvinden indtager i Samfundet,
hvorefter hun ikke engang i en Sag, som angaar hende saa nær som denne, skal
have et eneste Ord at sige. Og hun vilde dog ganske vist kunne tale Sagen langt
bedre end jeg, og jeg tænker de fleste af os er istand til.
- 10 Der er især et Udtryk i Flertallets Indstilling, som har stødt mig, og som jeg tror
maa støde ikke alene Kvinder, men enhver, som kjender lidet Gran til
Kvindesagens Historie, til denne mægtige Kulturbevægelse, som gaar gennem
hele den civiliserede Verden, og det er dette om at drage Kvinderne ind i det
politiske Liv. Det er ligesom om man vil drage dem ind efter Haaret. Nei, det er
- 15 ikke os, som vil drage dem ind, de kommer sandelig selv. Og hvorfor kommer
de? Jo, fordi de forlanger sin Ret. Udviklingen har ført med sig, at Tiden
omsider er kommen ogsaa for Kvinderne til at erkjende, at de har en Ret, og til
at forlange denne gennemført. Det er virkelig saa med denne Reformsag, at det
er Kvinderne selv, som har ført den, og som fører den den Dag idag. Det er en
- 20 Kvinde, som først har opstillet det Krav, som nu er kommet frem i Forslagsform
her i Stortinget og skal afgjøres idag. En Kvinde, som endnu lever over i
Amerika - hendes Navn fortjener at nævnes: Elisabeth Cady Stanton. Det var
hende, som paa det første store Kvindesagsmøde i Amerika bragte dette Krav
frem om Kvindens Stemmeret.

25

Der er især 3 Ting, som har henledet min og jeg tænker mange andres
Opmærksomhed paa denne Kulturbevægelse, Kvindesagen. Det ene er den

30 indskrænkede Adgang, som Kvinder hidtil har havt her i Landet til at erhverve sig Kundskaber. Det er saa langt fra, at det inden Familierne har været agtet for en Lykke at have begavede Døtre, at jeg snarere tænker, at det mangen Gang har voldt Beklagelse. Jeg tænker, det er gaaet mangen en Kvinde, som det gik Elisabeth Stanton, hvorom det fortælles, at hendes Fader bedrøvede hende saart ved at sige til hende Gang paa Gang: «Gid du havde været en Gut.» Man har
35 hidindtil, jeg vil ikke sige bevidst, men man har dog alligevel i hele Kultursamfundet paa en vis Maade kneblet Kvindernes Aand. Ligesom man i Asien har indsnøret deres Fødder i Jernsko, saaledes har man i Vesten indsnøret deres Aand, og det er først ved Kvindebevægelsen, ved Kvindernes fortsatte og ihærdige Anstrængelser, at der er blevet andre og bedre Forhold. Der er vel
40 omsider ogsaa i vort Land aabnet dem større Adgang til Erhvervelse af Kundskaber. Men det er ganske vist, at denne Adgang er kummerlig nok, og at der ogsaa, i denne Retning staar meget tilbage at gjøre.

45 Det andet, som jeg har fæstet mig ved, er den ringe Betaling Kvinderne faar for sit Arbeide. Det er oplyst, at det simple kvindelige Arbeide betales med en halvpert, ja ned til og under en Trediedel af, hvad det mandlige Arbeide koster, og det - vel at mærke - Arbeide, som kan udføres ligesaa forsvarlig og godt af Kvinder som af Mænd.

50 Saa er der en tredie Ting, og det har for mig været det alvorligste, den dobbelte Moral, som vitterlig raader i det civiliserede Samfund, at man kræver mere af Kvinder end af Mænd, og det forskrækkelige Slaveri, mange Kvinder som Følge heraf har været og endnu er nedsænket i. Jeg har da som Menneskeven ikke kunnet andet end hilse velkommen alle de Bestræbelser, som gik i Retning af at
55 forbedre Kvindens Kaar og skaffe hende en tryggere, en mere lovfæstet Stilling i Samfundet. Og naar det hos os omsider ved Kvindernes egne Bestræbelser er kommet dertil, at der er forelagt os Forslag om at give hende Stemmeret, give hende Adgang til at være med at vælge de Folk, som skal afgjøre hendes ligesaavel som Mændenes Sager her i Nationalforsamlingen, ja, give hende
60 Adgang endog til selv at blive valgt, om hun kan trænge sig frem til en saadan Stilling, - saa kan jeg ikke andet end give dette Forslag mit Bifald. Jeg vil sige lige ud, at var jeg bare saa sikker i min Sag hver Gang jeg skulde afgive min Stemme her i Nationalforsamlingen, som jeg vil være det ved at stemme for Forslag VII A, saa var det ikke vanskeligt.

65 Hvad forresten Mindretallets Indstilling angaar, saa vil jeg gjøre opmærksom

paa, at den jo refererer sig til Flertallets, og vi har derfor maattet lægge Hovedvægten paa noget, som vi ellers ikke vilde have lagt saa stor Vægt paa, nemlig det hensigtsmæssige. Det er dette, som Flertallet kalder det principielle; men det er jo ikke det principielle ved Tingen. Det er Hensigtsmæssighedshensyn, hvorvidt man kan haabe og tro, at det vil være gavnligt for Kvinden og gavnligt for Samfundet, at hun faar Stemmeret. Jeg henviser til Mindretallets Udtalelser og vil ogsaa tillade mig til Støtte for den Opfatning, vi har søgt at gjøre gjældende, at anføre lidt af et Par Mænd, som for mig, og jeg tænker for en hel Del paa dette Omraade gjælder for Autoriteter.

Den ene Udtalelse er af Bjørnson, som, hvad Mening man nu end har om ham, dog er en af Tidens Seere og en Mand, som ser dybt. Han siger: «Kvinden ved vor Side som god Kammerat - med samme Oplysning og samme Ansvar - er intet mindre end den civiliserede Menneskehed én Gang til - nemlig en Gang til saa rig paa ædle Indskydelser, aandelig og sædelig Arbeidskraft. Strømme vil gaa ind i vort offentlige Liv af hendes større Taalmod, finere Virkelighedssands, uegennyttigere Kjærlighed. Samfundet vil føles retfærdigere, og gladere.»

Dernæst vil jeg anføre en Udtalelse af Henry George. Han siger: «Kvindens Ret til at stemme er ligesaa indlysende som Mænds Ret og hviler paa samme Fundament. Eftersom de er pligtig at adlyde Loven, maa de have en Stemme med i Lovenes Tilblivelse, og den Paastand, at de ikke er skikket til at stemme, er der ikke mere Mening i, end der har været i den samme Paastand, hver Gang der er Tale om at udvide Stemmeretten til et større Antal Mænd. Og enten nu Mænd liker eller ikke liker at have udtalt, at de ikke er istand til at give gode Love uden med Kvinders Bistand, saa har i ethvert Fald deres Lovgiverarbeide ikke vist sig at være saa vellykket, at de af den Grund burde afslaa Kvinders Hjælp. Saa utilfredsstillende og grove er de Love, som Mænd har været alene om at give, at de nok burde spørge sig selv, om ikke Kvinders finere Intuition og større Følsomhed behøves ligesaa meget ved de offentlig Sagers Ordning, som inden Familien. Ikke alene i, hvad der i Almindelighed regnes for «Kvindens Sfære», er Kvinder Mænd overlegne, men de bringer ofte i Sager, som betragtes som udelukkende hørende under Mandens Omraade, en Indsigt og en Dømmekraft, som gjør dem til høist værdifulde Raadgivere for Mænd. Den Mand, som foragter Kvinders Raad, er alt andet end en vis Mand. Og naar vi nu ser, at Menneskeheden bestaar af Mænd og Kvinder, og at de to Kjøen er hinandens naturlige Hjælpere, blir saa ikke den Ting at overlade til det ene Kjøen, hvad der angaar begge, temmelig ligt det Experiment at ville bruge blot

det ene Ben at gaa med istedetfor begge». -

110 Der mangler ikke vægtige Udtalelser om, at man har seet heldige Resultater af
den politiske Stemmeret for Kvinder, og man har i Wyoming 21 Aars Erfaring
at paaberaabe sig. Men jeg skal, som sagt, ikke videre opholde mig herved, men
henstille til Flertallet, om det ellers i denne Sag mere, end da vi havde den
almindelige Stemmeret fore, virkelig ønsker at gaa ind paa Tingen, at gaa ind paa
115 det principielle, da at sige os, hvad deres egentlige Mening er; thi det principielle
er dog vel dette: med hvad Grund og Ret man vil udelukke Kvinden fra
Stemmeret, hvorledes man vil modbevise dette, at ikke Kvinden har et
Retfærdighedskrav at gjøre gjældende. Naar hun opfylder Grundlovens Ord og
Bud, naar hun svarer sine Skatter, naar hun har den Oplysning og alle de andre
Betingelser, som kræves af Manden, hvorfor skal hun da være retløs? Hvorfor
120 skal hun ikke faa sin Borgerret ligesaavel som Manden? Det er nu for mig det
principielle ved Tingen. Jeg kan ikke tro, at Flertallet kan have saa ringe Tanker
om Stemmerettens Betydning, som det ser ud til af Indstillingen; thi det er dog
det mægtige Vaaben, hvormed enhver Stand, enhver Samfundsklasse under den
nuværende Statsforfatning, under det repræsentative System, alene kan gjøre sig
125 gjældende, og hvorved de erfaringsmæssig gjør sig gjældende. Hvad man nu
mener om Kvindens Evner og Natur, saa meget maa man dog vel medgive mig,
at hun skjønner sit eget Bedste, at hun selv bedst ved, hvor Skoen trykker, og at
hun er den nærmeste til, om hun ellers saasandt faar Anledning til det, at tale sin
Sag.

130 I England, hvor Kvinden i lang Tid har kjæmpet for at faa politisk Stemmeret,
men vistnok endnu ikke tilfulde har opnaaet det, der har hun dog allerede en
betydelig politisk Indflydelse, hun holder sine Valgmøder ligesaavel som
Manden, og det er omsider kommet dertil, at Valgkandidaterne maa tage alt
135 muligt Hensyn ogsaa til Kvinden. Men, som sagt, dermed er ikke Kvinden nøid
og heller ikke tjent; først naar hun virkelig faar den samme Ret som Manden, saa
har hun opnaaet ogsaa den Ligestilling, den principielle Stilling, som alene
fyldestgjør Retfærdighedskravet. Jeg skal foreløbig indskrænke mig til dette. Jeg
skal altsaa henstille til Flertallet at tage den principielle Side af Sagen op til
140 Behandling. Jeg tror, det vilde være det bedste, om denne Debat skal føre til
noget.

Kilde

Storthingstidende 1890, s. 1254-1256.

Emner

Innlegg i Stortinget, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Stemmerett

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kvinderne-forlanger-sin-ret>

150

155

160

165

170

175

180